Festa del Càntir d'Argentona

BERNAT CALVO I CATALÀ

La Festa del Càntir es celebra sempre el matí del dia de Sant Domènec, el 4 d'agost. És en aquest matí que es fan els actes de més tradició, com la renovació del "vot de poble" per part de l'alcalde de la vila, la benedicció de les aigües de la font de Sant Domingo, la benedicció i venda del "càntir de l'any" i els jocs de força i enginy a l'entorn de l'aigua i del càntir. Des de l'any 1951 han passat ja 61 edicions de la invenció de la Festa del Càntir, són moltes les coses que s'han canviat i millorat i amb més participació cada any.

Foto: arxiu Museu del Càntir

Benedicció de les aigües de la font de Sant Domènec

L'acte central i de més tradició de la Festa del Càntir és la benedicció de les aigües de la font de Sant Domingo que és l'acte que dóna origen a la festa, ja que la benedicció s'ha fet sense interrupció des del segle XVII i és un dels pocs exemples de ritual de benedicció que es conserven al nostre país. La festa major de Sant Domènec va començar essent un aplec popular al voltant de la font i va ser així fins ben entrat al segle XX. Des de fa molts anys la diada de Sant Domènec comença amb la cercavila de la Xarbotada, on nans, gegants, autoritats, el rector i els dos cap-grossos xarbotaires (dos alegres noiets amb cap de càntir que branden cadascun un bastó encapçalat per un càntir del qual brollen les guspires d'una bengala), tots plegats, representant la rondallística local, fan aquesta alegre cercavila a primera hora del matí per despertar la gent (juntament amb el mític Joan Padrós i els seus famosos coets) i anar a l'ofici i després de la missa, es dirigeixen cap a la font de Sant Domingo.

La benedicció es fa després que l'alcalde de la vila hagi renovat el "vot de poble" durant l'ofici de Festa Major. En la benedicció es demana a Sant Domènec que protegeixi les nostres aigües de qualsevol pesta o mal, com ja ho va fer durant les greus pestes de mitjan del segle XVII. És costum beure aigua de la font amb anís un cop beneïdes les aigües, ja que és creença popular que aquestes aigües tenen propietats remeieres si es posen en un càntir nou, d'aquí el costum de fer fira de càntirs el dia de Sant Domènec a Argentona.

El càntir de l'any

Des que es va recuperar la festa, l'any 1951, s'ha anat fent una reproducció de càntir tradicional cada any, passant dels 200 exemplars del primer any, als 8.000 de l'any 1997 als 3.500 actuals. Cada any s'ha anat variant la procedència, morfologia o tipologia de càntir, així com les tècniques ceràmiques, tals com l'engalbat, vidrat, negre (fumat), blanc, ceràmica esmaltada o fet a motlle.

Jocs a l'entorn del càntir i l'aigua

Des de l'any 1963 la festa s'acompanya d'una sèrie de jocs que tenen com a protagonistes el càntir i l'aigua. La majoria ja existien des d'època antiga, però actualment només els trobem a Argentona el dia de Sant Domènec, la qual cosa dóna un extraordinari valor etnològic a la festa.

Trobem jocs per a la canalla com bufar pel broc gros, pescar el càntir, trencar el càntir amb els ulls tapats, la cursa amb el càntir al cap i d'altres. Però la prova més important és la gran aixecada de càntirs, en què els concursants han de beure d'una sèrie de càntirs de mida cada cop major. El més gran fa més d'un metre d'alçada i ple pesa 200 Kg.

EL MUSEU DEL CÀNTIR

Inicialment ubicat a la Casa Gòtica de la plaça de l'Església coneguda per can Moió o can Badia de la Plaça, es va inaugurar el dia 3 d'agost de 1975. L'edifici que l'allotjava és un casal del segle XVI, amb bonics portals adovellats

i finestrals gòtics, actualment seu de l'arxiu municipal, les oficines del museu, una sala d'exposicions i també és seu del Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell. La Casa Gòtica és de propietat municipal per la donació dels fills de l'argentoní Joan Rectoret i Rigola, sota condició que fos destinada a alguna activitat cultural, tot respectant la voluntat inicial del seu pare. Ell mateix ja n'havia iniciat la reconstrucció, la qual a partir dels anys seixanta fou represa per l'Ajuntament de la vila amb el suport econòmic de la Diputació de Barcelona, amb la idea inicial de destinar-lo a biblioteca pública. Desestimada més tard, en obrir la Caixa Laietana la seva pròpia, junt amb la sala d'exposicions i les noves oficines, al carrer Gran.

És en aquest moment que Jaume Clavell s'interessa pel destí de l'edifici i exposa a l'alcalde Joan Duran la idea de dotar al poble d'un museu monogràfic dedicat al càntir, vist el creixent interès que des de 1951 havia despertat aquest objecte i el seu mercat, dins i fora de la població.

En Clavell, home carismàtic i entusiasta aconsegueix convèncer el consistori de l'època del seu projecte, ocupant-se ell mateix dels aspectes museogràfics, mentre que les obres van a cura del constructor i col·laborador de la Festa del Càntir, Francesc Domènech.

El museu es va inaugurar el 3 d'agost de 1975, coincidint amb el 25 aniversari de la Festa del Càntir, les peces exposades eren, d'una part, la col·lecció particular de Clavell i, de l'altra, els càntirs i mobiliari que els simpatitzants locals i de les rodalies deixaren en dipòsit o bé cediren al museu. Foren en total 309 peces, que en el transcurs dels anys s'han anat multiplicant gràcies a altres donacions, adquisicions a particulars i al mercat d'antiguitats i, principalment, les provinents del Concurs de Ceràmica i Terrissa que es convocava anualment des que fou inaugurat el museu, i que va permetre un fàcil i econòmic accés a mostres de tècniques tradicionals i obres d'esperit innovador de tot l'estat espanyol. El Museu del Càntir argentoní és un dels pocs a Europa dedicat a la terrissa i l'únic dedicat específicament al càntir. En l'actualitat la seva col·lecció la formen més de 4.000 exemplars que van de l'Edat del Bronze a Picasso, tenint representats tots els models més importants de totes les èpoques i procedències.

Foto: arxiu Museu del Càntir

L'11 de juny de 1997 el Museu del Càntir va haver de tancar les portes per haver-se detectat aluminosi a la Casa Gòtica. Tres anys després, el 20 de juliol del 2000, era solemnement inaugurada la seva nova seu, situada també a la plaça de l'Església, en l'edifici que havia estat Casa de Cultura (i més antigament, el consultori municipal), popularment conegut per cal Carboner (casa del segle XVI), totalment renovat i condicionat per a albergar el magnífic museu, i que ja a l'any 1991 s'havia fet de nova planta però mantenint el portal rodó d'onze dovelles i la finestra gòtica.

Actualment, al museu trobem a la planta baixa un gran vestíbul amb la recepció i la botiga, on es poden trobar gran varietat de productes relacionats amb el museu, la ceràmica i Argentona i també hi ha la sala d'exposicions de caràcter mensual normalment dedicat a l'art ceràmic o a artistes locals.

Al soterrani, hi trobem la primera part de la col·lecció permanent, dividit en l'espai introductori sobre "La Humanitat i l'aigua: una relació cultural" i també sobre les "Formes i funcions dels atu-

Façana de l'actual Museu del Càntir Foto: Enric Subiñà

ells d'aigua: les morfologies". A la segona planta, pujant-hi amb ascensor, continuant el recorregut, hi trobem un àmbit dedicat a la "Història del càntir" des de l'Edat de Bronze fins a la decadència del càntir de la segona meitat del segle XX, i un altre àmbit dedicat a "Un càntir per a cada funció: les tipologies". Finalment hi ha un espai dedicat a l'artista Pablo Picasso amb quatre magnífics exemplars de càntirs decorats per ell.

La planta primera del museu està completament dedicada a exposicions monogràfiques sobre el càntir. Permet al museu fer lluir tipologies concretes de càntirs, molts dels quals es troben al magatzem del museu al carrer Sant Ferran. O es busquen préstecs puntuals d'altres museus o de col·leccions privades per a acabar de completar aquestes lluïdes exposicions que permeten renovar bianualment al museu. Les temàtiques d'aquestes exposicions han versat fins ara sobre: "La festa d'un poble: 50 edicions de la Festa del Càntir d'Argentona (1951-2000)", "Imatges del càntir. Les representacions pictòriques d'un atuell de la mediterrània", "Els càntirs modernistes i els seus derivats en la terrissa catalana i "Càntirs Bestials. Zoomorfisme al càntir: de l'Edat del Bronze a Picasso", que ha estat en exposició fins a principis de 2011.

Els serveis i activitats del Museu del Càntir

El museu, a més de les visites guiades, ofereix també una sèrie de serveis. Així, en primer lloc, tenim les activitats pedagògiques per a les visites escolars o d'instituts al museu. Poden gaudir de provar de fer ceràmica al torn, mirar audiovisuals o fer altres activitats per a aprofundir en el coneixement dels càntirs i la ceràmica. També s'organitza un taller per fer càntirs amb formes zoomòrfiques, a part de la visita guiada al museu. Hi ha activitats més recreatives com "Fem l'animal... amb fang", adreçada al públic familiar per tal que puguin realitzar tant grans com petits peces de fang amb forma d'animal, aprofitant l'avinentesa de l'exposició temàtica sobre els càntirs zoomòrfics. És novetat la possibilitat de celebrar l'aniversari al Museu del Càntir, incloent una visita guiada al museu adaptada al públic infantil i, finalment, acabaran fent figures d'animals amb fang.

El museu també disposa d'una sèrie de serveis més adreçats a investigadors, tals com una biblioteca especialitzada amb més de 1.000 títols sobre ceràmica i bibliografia d'Argentona així com una videoteca amb quasi 200 vídeos sobre terrissa tradicional. El museu compta com ja s'ha esmentat, amb una botiga i amb una escola-taller de ceràmica ubicada a la Velcro.

Bibliografia consultada

- *Catàleg del Museu del Càntir d'Argentona.* Oriol Calvo Vergés. 2007.
- *La Xarbotada*. Jaume Clavell i Nogueras. 1976.
- *Festes i festetes d'Argentona.* Josep Lladó i Pascual. 1992.
- *Recull enciclopèdic d'Argentona.* Josep Lladó i Pascual. 2011 (en procés d'edició).
- www.museucantir.org